

هذا خلقُ الله: این آفرینش خداست

الدرس الخامس

موضوع الدرس: الجملة الفعلية والجملة الاسمية

با نگاهی به جملات در زبان عربی می‌بینیم که با یکی از این دو نوع کلمه شروع می‌شود: ۱- اسم ۲- فعل

با توجه به همین موضوع، جملات را به دو گروه تقسیم می‌کنند: ۱- جمله اسمیه ۲- جمله فعلیه

۱- جمله اسمیه: جمله‌ای است که با اسم شروع می‌شود و از دو رکن اساسی تشکیل می‌گردد:

۱- مبتدا (نهاد): اسمی که در ابتدای جمله اسمیه قرار می‌گیرد و جمله با آن آغاز می‌شود. مثال:

الطالب يجتهد في أعماله: دانش‌آموز در کارهایش تلاش می‌کند.

طالب الصف يأخذُ كتاباً من المكتبة: دانش‌آموز کلاس کتابی را از کتابخانه می‌گیرد.

طالبٌ مجتهدٌ نجح في الامتحان: دانش‌آموز تلاشگری در امتحان قبول شد.

۲- خبر (گزاره): کلمه یا کلماتی (اسم - فعل) است که با وجود آنها معنای جمله کامل می‌شود و اصطلاحاً خبری را درباره

مبتدا ارائه می‌دهد. مثال:

الفلاح المجدُّ يزرعُ أشجار التفاح: کشاورز کوشا درختان سیب را می‌کارد.

ثمرة العلم إخلاص العمل: ثمره دانش اخلاص در کردار است.

النجاة في الصدق: رهایی در راستگویی است. گروه آموزشی عصر

نکته ۱: خبر همیشه بلافاصله بعد از مبتدا نمی‌آید. پس بهترین راه تشخیص خبر، توجه به ترجمه جمله است تا ببینیم با

کدام کلمه یا کلمات، معنای جمله کامل می‌شود. در حقیقت، اگر خبر از جمله حذف شود، مفهوم جمله ناقص می‌گردد.

مثال:

النجاح في حياة الإنسان لا يحصل بدون الاجتهاد: موفقیت در زندگی انسان بدون تلاش به‌دست نمی‌آید.

استاد: دکتر نعمت الله مقصودی

مبحث: جزوه جامع عربی دهم

نکته ۲: مبتدا و خبر ارکان جمله اسمیه هستند و می‌توانند به کلمه‌ای اضافه شوند (مضاف باشند) و یا به وسیله کلمه‌ای توصیف گردند (صفت داشته باشند).

مضاف: سید القوم خادمهم في السفر صفت: المعلم المشفق يدرس للتلاميذ

۲- جمله فعلیه: جمله‌ای است که با فعل (ماضی- مضارع- امر - نهی) شروع می‌شود. واضح است که برای انجام یا تحقق هر فعلی به انجام‌دهنده یا فاعل نیازمندیم. فعل‌های گذارا، علاوه بر فاعل به مفعول هم نیازمند است. بنابراین ارکان جمله فعلیه عبارتند از:

فعل (ناگذر) + فاعل: لا تتحرك عين البومة: چشم جغد حرکت نمی‌کند.

فعل (گذرا) + فاعل + مفعول: تحوّل الأسماك المضيئة ظلام البحر إلى نهار مضيء: ماهی‌های نورانی تاریکی دریا را به روزی روشن تبدیل می‌کنند.

مبتدا و خبر را در جملات زیر مشخص کنید:

۱- التَّدْمُ عَلَى السُّكُوتِ خَيْرٌ مِنَ التَّدَمِّ عَلَى الْكَلَامِ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

۲- أَكْبَرُ الْحُمُقِ الْإِغْرَاقُ فِي الْمَدْحِ وَالْمَدَمِّ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

۳- ذَنْبٌ وَاحِدٌ كَثِيرٌ وَأَلْفٌ طَاعَةٌ قَلِيلٌ. رَسُولُ اللَّهِ ﷺ

فعل، فاعل و مفعول را در عبارت‌های زیر مشخص کنید:

﴿فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ الْفَتْح: ۲۶

www.my-dars.ir

﴿وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا﴾ الْكَهْف: ۴۹

﴿وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الْأَحْزَابَ﴾ قَالَوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ﴾ الْأَحْزَاب: ۲۲

فَنُ التَّرْجَمَةِ

گاهی از اوقات، فعل مضارع تحت تأثیر کلماتی قرار می‌گیرد که قبل از آن وارد می‌شوند. این تغییر در دو زمینه ساختار و ترجمه این فعل اتفاق می‌افتد. حرف «أن» یکی از آن کلماتی است که بر لفظ و معنای فعل مضارع تأثیر می‌گذارد و آن را از مضارع اخباری به مضارع التزامی تبدیل می‌کند. مثال:

﴿أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ﴾ النور: ۲۲ آیا دوست ندارید که خدا شما را ببامرزد؟

ملاحظه می‌کنید که فعل «أن یغفر» به صورت مضارع التزامی ترجمه شد. به چند مثال دیگر هم توجه کنید.

يَغْفِرُ: می‌آمرزد	أَنْ يَغْفِرَ: که ببامرزد	يَسْتَفِيدُ: بهره می‌برد	أَنْ يَسْتَفِيدَ: که بهره ببرد
يَفْهَمُ: می‌فهمد	أَنْ يَفْهَمَ: که بفهمد	يُدِيرُ: می‌چرخاند	أَنْ يُدِيرَ: که بچرخاند

به فارسی ترجمه کنید.

۱- ﴿أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ﴾ يس: ۸۱

۲- ﴿قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَى أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾ الأنعام: ۳۷

۳- ﴿يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ﴾ الأعراف: ۱۱۰